

Politechnika Gdańska
Wydział Zarządzania i Ekonomii

MARKETING
UJĘCIE SYSTEMOWE

PRACA ZBIOROWA POD REDAKCJĄ
MARIANNY DASZKOWSKIEJ

Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej

Gdańsk 2005

Spis treści

Wstęp	7
1. Istota marketingu i jego znaczenie (<i>Marianna Daszkowska</i>)	11
1.1. Pojęcie marketingu i jego koncepcje	11
1.2. System marketingu	14
1.3. Rola marketingu we współczesnej gospodarce	20
2. Otoczenie marketingowe (<i>Dariusz Dąbrowski</i>)	23
2.1. Istota otoczenia marketingowego	23
2.2. Makrootoczenie	25
2.2.1. Istota makrootoczenia organizacji	25
2.2.2. Otoczenie polityczno-prawne	25
2.2.3. Otoczenie demograficzne	28
2.2.4. Otoczenie ekonomiczne	29
2.2.5. Otoczenie społeczno-kulturowe	29
2.2.6. Otoczenie technologiczne	31
2.2.7. Otoczenie naturalne	31
2.3. Otoczenie rynkowe	31
2.3.1. Istota otoczenia rynkowego organizacji	31
2.3.2. Nabywcy końcowi	34
2.3.3. Konkurencja	35
2.3.4. Pośrednicy handlowi	38
2.3.5. Dostawcy	39
2.3.6. Agencje reklamowe i badań rynkowych	41
3. Marketing wewnętrzny (<i>Jerzy Koszałka</i>)	42
3.1. Istota marketingu wewnętrznego	42
3.2. Kształtowanie marketingu wewnętrznego	46
3.3. Formy marketingu wewnętrznego	52
3.4. Uwarunkowania marketingu wewnętrznego	55
3.5. Korzyści ze stosowania marketingu wewnętrznego	59
4. Marketing zewnętrzny	61
4.1. Produkt (<i>Dariusz Dąbrowski</i>)	61
4.1.1. Pojęcie produktu i jego charakterystyka	61
4.1.2. Klasyfikacje produktów	64
4.1.3. Pojęcie linii i asortymentu produktów	67
4.1.4. Marka produktu	67
4.1.5. Opakowanie produktu	69
4.1.6. Cykl życia produktu	70
4.1.7. Proces wdrażania nowych produktów	74
4.2. Cena (<i>Elżbieta Kapsa</i>)	80
4.2.1. Podstawowe definicje oraz funkcje cen	80
4.2.2. Strategie cen	81

4.2.3. Proces ustalania cen	83
4.2.4. Taktyczna rola ceny	96
4.3. Dystrybucja (<i>Elżbieta Kapsa</i>)	98
4.3.1. Podstawowe pojęcia	98
4.3.2. Sprzedaż hurtowa	104
4.3.3. Agenci i brokerzy	106
4.3.4. Handel detaliczny	108
4.3.5. Kanały dystrybucji	112
4.3.6. Strategia dystrybucji	115
4.3.7. Mierniki stopnia intensywności dystrybucji	116
4.3.8. Dystrybucja fizyczna	117
4.4. Promocja (<i>Magdalena Brzozowska</i>)	120
4.4.1. Pojęcie i miejsce promocji w marketingu mix	120
4.4.2. Instrumenty promocji	122
4.4.3. Sprzedaż osobista	124
4.4.4. Reklama	126
4.4.5. Promocja sprzedaży	130
4.4.6. Public relations	132
4.4.7. Sponsoring	133
4.4.8. Marketing bezpośredni	137
5. Marketing relacji	139
5.1. Geneza relationship marketing i jego cele (<i>Edyta Gołąb</i>)	139
5.2. Specyficzne cechy marketingu relacji (<i>Edyta Gołąb</i>)	148
5.3. Kluczowe elementy (<i>Anna Drapińska</i>)	150
5.3.1. Zadowolenie klienta	150
5.3.2. Jakość	155
5.3.3. Obsługa klienta	159
5.3.4. Zarządzanie reklamacjami	164
5.3.5. Inne elementy kształtowania lojalności klienta	169
5.4. Zastosowanie marketingu relacji	176
6. Marketing w wybranych obszarach działalności	180
6.1. Marketing przemysłowy (<i>Jerzy Koszałka</i>)	180
6.1.1. Pojęcie marketingu przemysłowego	180
6.1.2. Odbiorcy na rynku dóbr przemysłowych	184
6.1.3. Proces zakupu dóbr przemysłowych	185
6.1.4. Relacje dostawcy – nabywcy dóbr przemysłowych	189
6.2. Marketing międzynarodowy (<i>Elżbieta Kapsa</i>)	197
6.2.1. Pojęcie marketingu międzynarodowego	197
6.2.2. Międzynarodowe otoczenie firmy	198
6.2.3. Elementy marketingu na rynku międzynarodowym	201
6.2.4. Strategie marketingowe na rynku międzynarodowym	206
6.2.5. Badania marketingowe rynków zagranicznych	215
6.3. Marketing terytorialny (<i>Alicja Sekuła</i>)	216
6.3.1. Geneza i rozwój marketingu terytorialnego	216
6.3.2. Istota marketingu terytorialnego	219
6.3.3. Specyfika marketingu w przypadku terytorium	222
6.3.4. Wybrane elementy systemu marketingu terytorialnego	225
6.3.5. Instrumenty marketingu mix w odniesieniu do terytorium	229
6.4. Marketing w organizacjach nieochodowych (<i>Krzysztof Leja</i>)	237
6.4.1. Kontekst	237
6.4.2. Klasyfikacja organizacji nieochodowych	238
6.4.3. Finansowanie organizacji nieochodowych	240

6.4.4. Otoczenie organizacji nieochodowych	242
6.4.5. Determinanty marketingu w organizacjach nieochodowych	244
6.4.6. Elementy marketingu relacji w organizacjach nieochodowych	248
6.4.7. Wolontariusze jako szczególny zasób organizacji nieochodowych	250
6.4.8. Przyszłość marketingu organizacji nieochodowych	251
6.5. Marketing w Internecie (<i>Magdalena Brzowska</i>)	253
6.5.1. Geneza powstania Internetu	253
6.5.2. Rozwój Internetu na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Polski	254
6.5.3. Najpopularniejsze usługi internetowe wykorzystywane w marketingu	261
6.5.4. Sukces witryny internetowej a satysfakcja klienta	277
Literatura	280

Wstęp

Książka, którą oddajemy do rąk Czytelników, powstała jako rezultat zainteresowań naukowych i doświadczeń dydaktycznych zespołu pracowników Katedry Marketingu¹⁾, działającej od 2001 roku na Wydziale Zarządzania i Ekonomii Politechniki Gdańskiej.

W latach dziewięćdziesiątych nastąpił gwałtowny wzrost zainteresowania marketingiem, zarówno przez praktyków, jak i naukowców oraz studentów. Ostatnio fascynacja marketingiem osłabła. Na kolejnych konferencjach²⁾ zadawano pytania: czy marketing stanął na rozdrożu? W jakim stadium rozwoju znajduje się marketing w Polsce: wzrostu, dojrzałości czy schyłku?

Często marketing jest kojarzony wyłącznie z reklamą i sprzedażą a nie autonomiczną, ciągle żywą dyscypliną, integrującą bogaty dorobek ekonomii, teorii zarządzania i innych dziedzin naukowych. „Jeśli marketing nie jest jeszcze nauką, istnieje konieczność, by stał się bardziej naukowy”³⁾. To opinia P. Doyle’a. Praktycy zaś uważają, że zasadniczym problemem związanym z marketingiem jest brak wiedzy i kompetencji.⁴⁾ Zatem u podstaw działań marketingowych firm i organizacji niedochodowych powinny się znaleźć: nauka, wiedza, informacja i doświadczenie.

Nowoczesne ujęcie marketingu powstało w wyniku jego ewolucji. Rozszerza się wiedza o marketingu, pojawiają się nowe koncepcje i nurty badawcze. Jednym z nich jest ujęcie atrybutowe, oznaczające według T. Kramera, iż „...marketing stanowi taki układ sprzężonych ze sobą elementów, który działa na zasadzie funkcji celu”.⁵⁾ Wymaga to badań struktury systemu marketingu oraz jego zachowań w zmiennym otoczeniu. Taki jest również główny cel pracy.

Zamierzeniem autorów niniejszej książki było możliwie przystępne przedstawienie istoty systemowego ujęcia marketingu, jego elementów oraz warunków praktycznego posługiwania się instrumentami marketingowymi. Odzwierciedleniem tego jest struktura treści, obejmującej sześć rozdziałów.

Rozdział pierwszy poświęcono nowym koncepcjom marketingu, a zwłaszcza ujęciu systemowemu (cybernetycznemu). Rozdział ten ma charakter wprowadzający i przedstawia elementy systemu marketingu, tj.: otoczenie, marketing wewnętrzny, zewnętrzny i relacji,

---

¹⁾ Byłymi pracownikami tej Katedry są pani dr inż. A. Sekuła i pan dr inż. K. Leja.

²⁾ XIX Ogólnopolski Zjazd Katedr Marketingu, Akademia Ekonomiczna im. Karola Adamieckiego w Katowicach, Ustroń, wrzesień 2002; Konferencja „Kontrowersje wokół marketingu w Polsce”, Katedra Marketingu Wyższej Szkoły Przedsiębiorczości i Zarządzania im. Leona Koźmińskiego, Warszawa 2004

³⁾ Za: Shaw R.: *Nowe spojrzenie na marketing*. Warszawa: Wydawnictwo Studio Emka 2001, s. 33–34

⁴⁾ Tamże, s. 22

⁵⁾ Kramer T.: *Podstawy marketingu*. Warszawa: PWE 2004, s. 13

które zostaną omówione w kolejnych rozdziałach książki. Ponadto przedstawiono tu funkcje marketingu we współczesnej gospodarce.

Zgodnie z przyjętą sekwencją wyodrębnionych elementów omawianego systemu, **rozdział drugi** poświęcono charakterystyce otoczenia marketingowego. W rozdziale tym wyjaśniono znaczenie podstawowych pojęć związanych z otoczeniem. Dokonano charakterystyki podmiotów otoczenia rynkowego oraz czynników makrootoczenia organizacji.

Rozdział trzeci poświęcono działaniom marketingowym, skierowanym do „wewnętrznych klientów” firm i instytucji. Omówiono proces kształtowania marketingu wewnętrznego, opracowania i wdrożenia jego projektu. Ponadto przedstawiono charakterystykę różnych form marketingu wewnętrznego oraz określono jego uwarunkowania. W ostatnim punkcie omawianego rozdziału zestawiono korzyści ze stosowania marketingu wewnętrznego.

W **rozdziale czwartym** przedstawiono podstawowe instrumenty marketingu zewnętrznego, skierowanego do „zewnętrznych klientów” organizacji dochodowych i nie-dochodowych.

W **podrozdziale 4.1** omówiono wybrane zagadnienia dotyczące produktu, tj. jego poziomy, podstawowe klasyfikacje, pojęcie linii i asortymentu, istotę marki i rodzaje strategii wynikające z jej stosowania, opakowanie i jego funkcje, cykl życia produktu, przebieg procesu wdrażania nowych produktów.

Celem **podrozdziału 4.2** jest prezentacja pojęć definiujących cenę, określenie roli, jaką ona pełni w przedsiębiorstwie, zarówno na poziomie strategicznym, jak i taktycznym. W dalszej części zostały wymienione oraz scharakteryzowane poszczególne etapy wyznaczania ceny końcowej oraz czynniki, które należy wziąć pod uwagę przy obliczaniu ceny, mające określony wpływ na osiągnięcie celów marketingowych firm.

Podrozdział 4.3 poświęcony dystrybucji, obejmuje definicje podstawowych pojęć oraz analizę pośredników biorących udział w przenoszeniu produktu od producenta do konsumenta. Ponadto zawiera charakterystykę rodzajów dystrybucji i jej strategii oraz pojęcie logistyki i jej rosnącą rolę we współczesnej organizacji.

W **podrozdziale 4.4** omówiono pojęcie promocji, jednocześnie ukazując różnice pomiędzy komunikacją marketingową a promocją. Wskazano również miejsce, jakie ona zajmuje w marketingu mix. W dalszej części scharakteryzowano instrumenty promotion mix, a mianowicie: sprzedaż osobistą, reklamę, public relations, promocję sprzedaży, marketing bezpośredni i sponsoring.

Rozdział piąty dotyczy marketingu relacji.

W **podrozdziale 5.1** prezentowana jest geneza relationship marketing oraz cele stawiane przed tą stosunkowo nową koncepcją. Specyficzne cechy marketingu relacji ukazane zostały poprzez porównanie marketingu relacji z marketingiem transakcji.

Sfoiste cechy marketingu relacji przedstawiono w **podrozdziale 5.2**.

Przedmiotem rozważań w **podrozdziale 5.3** są kluczowe elementy marketingu relacji tj.: zadowolenie klienta, jakość, obsługa klienta, zarządzanie reklamacjami oraz inne elementy kształtowania lojalności klientów. Rozdział kończą rozważania dotyczące zastosowania marketingu relacji w różnych sferach gospodarki.

Ostatni, **szósty rozdział** książki stanowi ilustrację i rozwinięcie opisanych wcześniej działań marketingowych w różnych obszarach działalności społeczno-gospodarczej.⁶⁾

---

⁶⁾ Marketing usług będzie przedmiotem odrębnej pracy i dlatego został pominięty.

Podrozdział 6.1 dotyczy marketingu przemysłowego. Zawiera istotę tego pojęcia, charakterystykę odbiorców na rynku dóbr przemysłowych, pośredników oraz instytucji publicznych. Omówiono tu proces zakupów rutynowych, zmodyfikowanych, nowych i systemowych. Naświetlono relacje: dostawcy-nabywcy, w tym czyste powiązanie transakcyjne, zintegrowane łańcuchy dostaw, systemy dostaw „właśnie na czas”, leasing i inne.

Treść **podrozdziału 6.2** koncentruje się na wybranych problemach marketingowych firm działających na rynkach zagranicznych. Zawiera: istotę marketingu międzynarodowego, jego elementy, strategie marketingowe, wybrane instrumenty oraz związane z nimi badania marketingowe.

Podrozdział 6.3 poświęcono marketingowi terytorialnemu. Przedstawiono tu jego istotę, genezę i rozwój. Ponadto określono swoiste cechy marketingu w przypadku terytorium, wybrane elementy badanego systemu oraz instrumenty marketingu mix w odniesieniu do terytorium.

Podrozdział 6.4 dotyczy marketingu organizacji niedochodowych. Ze względu na specyfikę omawianych podmiotów, nieco szerzej przedstawiono ich istotę, klasyfikację, finansowanie i otoczenie. Następnie scharakteryzowano instrumenty marketingowe stosowane w tych organizacjach oraz elementy marketingu relacji. Ponadto przedstawiono trudności i korzyści wynikające ze stosowania marketingu w organizacjach niedochodowych oraz kierunki jego dalszego rozwoju.

Ostatni **podrozdział 6.5**, zatytułowano „Marketing w Internecie”. Zawiera genezę powstania Internetu, jego rozwój na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem Polski. Ponadto zostały tu przedstawione najbardziej popularne usługi internetowe oraz rola witryny internetowej w działaniach marketingowych firm.

Załączony na końcu wykaz literatury może stanowić cenne źródło informacji oraz inspiracji do pogłębiania wiedzy o marketingu.

Książka jest podręcznikiem akademickim, napisanym przede wszystkim z myślą o studentach wyższych uczelni. Staraliśmy się napisać pracę na poziomie wprowadzającym do systemowego ujęcia marketingu. Oznacza to, że jest przeznaczona dla Czytelnika, który wcześniej nie zetknął się z problematyką marketingu. Odbiorcami książki mogą być również osoby, które prowadzą działalność gospodarczą i pozagospodarczą. Są przedstawicielami firm krajowych i zagranicznych. Książkę polecamy również tym Czytelnikom, którzy chcą pogłębiać wiedzę z zakresu nowych koncepcji marketingu.

Miłym obowiązkiem autorów niniejszej publikacji jest złożenie podziękowań Panu Profesorowi Politechniki Łódzkiej Jackowi Otto za przygotowaną recenzję oraz cenne uwagi merytoryczne.

Marianna Daszkowska